

БУХГАЛТЕРСЬКІ content | Персональний | Робочий стіл | Бібліометрика | Lyubov/ Lyubov | Попередній п... | № 2 (2024): ЕФЕКТИВНА ЕКОНОМІКА

nayka.com.ua/index.php/ee/issue/view/131

Gmail Web of Science Pubs Web of Science Publians Как я могу получи... Цифри польською... В Україні схвалено... Agrі: Національний реп... Опорний заклад о... Деякі питання док... Усі закладки

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ЛКС (ІІІІ) Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

Головна Про видання Поточний випуск Архів Рецензування Розміщення статті Пошук

Головна / Архів / № 2 (2024): ЕФЕКТИВНА ЕКОНОМІКА

№ 2 (2024): ЕФЕКТИВНА ЕКОНОМІКА

DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2>

Опубліковано: 2024-02-20

Статті

НАЦІОНАЛЬНА УПРАВЛІНЬСЬКА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ТА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ
Т. В. Березянюк

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОДАЛЬНОСТЕЙ ІННОВАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В МІЖНАРОДНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІЗЬНОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА ЇХ ВІДДЕРЖАННЯ В ТВОРЧОСТІ ВІЛЬЯМА ШЕКСПІРА
В. В. Білоцерківцев, О. О. Завагородня

КОНТАКТИ

economy_2008@ukr.net

+38 (050) 382-06-63
+38 (098) 773-40-13
+38 (095) 787-10-40
+38 (044) 458-10-73

+38 (050) 382-06-63
+38 (067) 223-01-00

+38 (050) 382-06-63

Адреса редакції:
Україна, м. Київ,
вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Поштова адреса:
04112, м. Київ,
вул. Дорогожицька, 18, к. 29

БУХГАЛТЕРСЬКІ content | Персональний | Робочий стіл | Бібліометрика | Lyubov/ Lyubov | Попередній п... | № 2 (2024): ЕФЕКТИВНА ЕКОНОМІКА

nayka.com.ua/index.php/ee/issue/view/131

Gmail Web of Science Pubs Web of Science Publians Как я могу получи... Цифри польською... В Україні схвалено... Agrі: Національний реп... Опорний заклад о... Деякі питання док... Усі закладки

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ: АНАЛІЗ ТА ЗМЕНШЕННЯ НЕГАТИВНИХ ВПЛИВІВ
О. А. Атаєва, А. О. Ніколашин, Н. С. Тимощук

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ
І. В. Станечко

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: АКТУАЛЬНІСТЬ І ПЕРЕВАГИ
Ю. А. Малащенко, А. Г. Єфременко

РОСІЙСЬКІ РАКЕТНІ АТАКИ НА ПІВДЕНЬ УКРАЇНИ: ВПЛИВ НА ГЛОБАЛЬНУ ПРОДОВОЛЬЧУ БЕЗПЕКУ ТА РИНОК ЗЕРНА
О. І. Осипова

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЕМІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ
Т. С. Влощак, С. Е. Карлик

БАЗОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ГЛОБАЛЬНОЇ КОМПАНІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ВІАСКЛОСК
С. Г. Осипа, К. В. Куликов

УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ КОНЦЕНТРАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ
Є. М. Андрущак, А. В. Герасименко

ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
Л. В. Коваль, Р. В. Резніченко

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІСКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ

Головна / Редакційний штат

Редакційний штат

Редакційна колегія

Головний редактор

Величко Олександр Петрович-доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту і права, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Заступник головного редактора

Вініченко Ігор Іванович-доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Відповідальний секретар

Кучеренко Ганна Борисівна

Члени редакційної колегії

Багорка Марія Олександрівна-доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Батракова Тетяна Іванівна-кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Запорізький національний університет

Вдовенко Наталія Михайлівна-доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України

КОНТАКТИ

economy_2008@ukr.net

+38 (050) 382-06-63
+38 (098) 773-40-13
+38 (095) 787-10-40
+38 (044) 458-10-73

+38 (050) 382-06-63
+38 (067) 223-01-00
+38 (050) 382-06-63

Адреса редакції:
Україна, м. Київ,
вул. Дорогожичська, 18, к. 29

Поштова адреса:
04112, м. Київ,
вул. Дорогожичська, 18, к. 29

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 2.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.59>

УДК 657

Л. В. Коваль,

к. е. н, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3637-850X>

Р. В. Резніченко,

аспірант, Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-7903-1298>

ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

L. Koval,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxing, Vinnytsia National Agrarian University

R. Reznichenko,

Postgraduate student, Vinnytsia National Agrarian University

THE CONCEPT OF THE FINANCIAL RESULT OF THE ENTERPRISE

У статті досліджено сутність категорії «фінансовий результат», що узагальнює розуміння ефективності діяльності суб'єкта господарювання та використовується також як орієнтир, відображаючи напрям його розвитку. Розглянуто і проаналізовано основні підходи до трактування фінансового результату підприємства, зокрема в економічному, податковому, обліковому

та інших напрямках. Встановлено, що фінансовий результат діяльності підприємства формується при порівнянні доходів та витрат, інформацію про які надають дані бухгалтерського обліку, що і лягло в основу визначення сутності зазначеної дефініції. В зв'язку з цим зростає роль та значення поняття фінансових результатів діяльності як економічної категорії та як об'єкту обліку, так як від нього залежить величина виплат та можливостей підприємства. Окреслено взаємозв'язок величини фінансового результату та зміни власного капіталу суб'єкта господарювання. При цьому успіху досягне лише те підприємство, що націлює свій прибуток на подальший розвиток, а не на його споживання. Розглянуто залежність успіху діяльності підприємства від системи його цілей «прибуток – зростання капіталу – розвиток суб'єкта господарювання». Встановлено, що досить часто окремі автори ототожнюють поняття «фінансовий результат» та «прибуток», або ж взагалі поняття «прибуток» вважають ширшим ніж «фінансовий результат». Надано розмежування складовим та проявам фінансових результатів таким як: доходи, витрати, прибуток, збиток, нульовий результат. Окреслено порядок формування нульового результату та акцентовано увагу на можливості його отримання, як одного із проявів фінансового результату діяльності підприємства. Встановлено, що на відміну від науковців, чинна нормативно-правова база не надає визначення фінансового результату. В ній наведені лише поняття його складових та окремих проявів. Визначено, що податковий аспект підходів до розуміння сутності фінансових результатів передбачає, що прибуток визначається шляхом зменшення суми доходів на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду. Таким чином фінансові результати ототожнюються з прибутком.

The article examines the essence of the category "financial result", which summarizes the understanding of the efficiency of the business entity and is also used as a reference point, reflecting the direction of its development. The main approaches to the

interpretation of the financial result of the enterprise, in particular in economic, tax, accounting and other directions, were considered and analyzed. It was established that the financial result of the enterprise's activity is formed by comparing income and expenses, information about which is provided by accounting data, which formed the basis of determining the essence of the specified definition. In this regard, the role and importance of the concept of financial results of activity as an economic category and as an object of accounting is growing, since the amount of payments and opportunities of the enterprise depends on it. The relationship between the amount of the financial result and changes in the equity capital of the business entity is outlined. At the same time, success will be achieved only by the company that focuses its profit on further development, and not on its consumption. The dependence of the success of the enterprise on the system of its goals "profit - growth of capital - development of the economic entity" is considered. It has been established that quite often individual authors equate the concepts of "financial result" and "profit", or generally consider the concept of "profit" to be broader than "financial result". A distinction is made between components and manifestations of financial results such as: income, expenses, profit, loss, zero result. The procedure for the formation of a zero result is outlined and attention is focused on the possibility of obtaining it as one of the manifestations of the financial result of the enterprise. It has been established that, unlike scientists, the current legal framework does not provide a definition of the financial result. It contains only the concepts of its components and individual manifestations. It was determined that the tax aspect of approaches to understanding the essence of financial results assumes that profit is determined by reducing the amount of income by the cost of goods sold, works performed, services provided and the amount of other expenses of the reporting tax period. In this way, financial results are equated with profit.

Ключові слова: *фінансовий результат, дохід, витрати, прибуток, збиток, власний капітал.*

Keywords: *financial result, income, expenses, profit, loss, equity.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Отримання позитивного фінансового результату є завданням для кожного суб'єкта господарювання, особливо в умовах військового стану. Позитивний фінансовий стан характеризує не тільки ефективність використання матеріальних ресурсів, а й трудових. При цьому саме результативність діяльності працівників підвищується за рахунок не тільки знань та вмінь, а й за рахунок мотивації праці, що, в свою чергу, залежить від розміру та виду фінансового результату.

При визначенні фінансового результату діяльності суб'єкта господарювання використовують дані обліку, що формують інформацію про його складові: доходи та витрати. В зв'язку з цим зростає роль та значення поняття фінансових результатів діяльності як економічної категорії та як об'єкту обліку, так як від нього залежить величина виплат та можливостей підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з визначенням, класифікацією, формуванням та розподілом фінансових результатів розглядаються в наукових працях ряду авторів таких як: Фірман Н. Я., Вашків О. П., Пантелєєв В. П., Сніжко О. С., Мочерний С. В., Патарідзе-Вишинська М. В., Шипіна С. Б., Власова Н. О., Мелушова І. Ю., Загородній А. Г., Нападовська Л. В., Скалюк Р. В. та ін. Окремі автори присвячують свої праці формуванню, обліку та контролю фінансових результатів, використовуючи попередні напрацювання.

Науковці різнобічно трактують визначення фінансового результату, часто замінюючи цю дефініцію іншою. Однак єдиного визначення на сьогодні не сформовано. Також виникають питання щодо проявів фінансового результату і його ототожнення з поняттям, що розглядається.

Вищевикладене окреслює актуальність обраної теми дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження сутності фінансового результату як економічної категорії та об'єкту обліку, визначення його складових та проявів, що впливає на

достовірність його визначення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожен суб'єкт господарювання націлений на самоокупність та самофінансування, що досягається отриманням позитивного фінансового результату діяльності. Від розміру позитивного фінансового результату залежать можливості підприємства, його інвестиційна привабливість, стійкість та платоспроможність, можливість розширення бізнесу та його соціальна, екологічна, економічна та фінансова відповідальність. З однієї сторони у позитивному фінансовому результаті зацікавлене саме підприємство, з іншої – держава, яка наповнює свій бюджет через систему оподаткування, зокрема і прибутку суб'єктів господарювання. Визначення дефініції «фінансовий результат» напряду впливатиме на його обрахунок, що, в свою чергу, зумовлює подальші дії суб'єкта господарювання.

Фінансовий результат, який є одним із центральних показників діяльності підприємства, використовується також як орієнтир, відображаючи напрям його розвитку. У сучасних умовах господарювання зростають самостійність і відповідальність підприємств у розробленні та прийнятті управлінських рішень стосовно забезпечення їхньої ефективної діяльності. Ефективність фінансової, інвестиційної та виробничої діяльності підприємства відображається у досягнутих фінансових результатах. Фінансовий результат є тим узагальнюючим показником, що інтегрує всю фінансову діяльність підприємства, даючи можливість установити зв'язок між рештою економічних показників [1, с. 164].

Фінансовий результат діяльності підприємства формується при порівнянні доходів та витрат, інформацію про які надають дані бухгалтерського обліку, що і лягло в основу визначення сутності зазначеної дефініції.

Фінансовий результат як універсальна економічна категорія дає змогу враховувати два чинники основної мети підприємницької діяльності – максимізацію доходів і мінімізацію витрат. Збір інформації про доходи і витрати здійснюється безперервно та послідовно за допомогою внутрішньо

фірмової системи обліку й контролю. Багато науковців дотримуються саме такого розуміння фінансового результату діяльності підприємств. Проте в їхньому трактуванні цього поняття спостерігаються суттєві відмінності. Фахівці у сфері економіки, фінансів, бухгалтерського обліку, юридичних наук акцентують увагу на конкретних особливостях і змісті фінансового результату [1, с. 164].

Так, В. П. Пантелеев під фінансовим результатом розуміє прибуток (збиток) від конкретного виду діяльності (виробничої, надання послуг або торгової), який визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), інших операційних доходів, адміністративних витрат та витрат на збут відповідного виду діяльності та інших операційних витрат [2, с. 184].

Іщенко Н.А. притримується думки, що фінансовий результат – це прибуток або збиток суб'єкта господарювання, що визначається як різниця між сукупними доходами та витратами підприємства і, за позитивного його результату, представляє додаткову вартість, виступає одним із джерел фінансування подальшого розвитку та поточної діяльності підприємства, основним критерієм оцінки ефективності його діяльності» [3, с. 390].

На думку С.В. Мочерного фінансовий результат – це прибутки або збитки, отримані від підприємницької діяльності юридичними чи фізичними особами за певний період (місяць, квартал, півріччя, рік) [4, с. 497].

Лесюк А.С. вважає, що під фінансовими результатами слід розуміти збільшення прибутку (збитку) та підвищення рівня рентабельності (збитковості) підприємства від фінансово-господарської діяльності за звітний період» [5, с. 72].

Патарідзе-Вишинська М. В. зауважує, що розглядаючи сутність фінансового результату в даний час, потрібно у першу чергу відзначити такі його характеристики:

1. Фінансовий результат (прибуток), являє собою форму доходу суб'єкта господарської діяльності, що здійснює певний вид діяльності. Ця зовнішня найпростіша форма вираження прибутку є разом з тим недостатньою для його

повної характеристики, тому що у деяких випадках активна діяльність у якій-небудь сфері може і не бути пов'язаною із одержанням прибутку (наприклад, політична, благодійна діяльність).

2. Фінансовий результат (прибуток), є формою доходу суб'єкта господарської діяльності, що вклав свій капітал з метою досягнення певного комерційного успіху. Категорія прибутку нерозривно пов'язана з категорією капіталу – особливим фактором виробництва – і в усередненому вигляді характеризує ціну функціонуючого капіталу.

3. Фінансовий результат (прибуток), не є гарантованим доходом суб'єкта господарювання, що вклав свій капітал у той чи інший вид бізнесу. Він є результатом тільки успішного здійснення цього бізнесу. Прибуток є певною мірою і платою за ризик здійснення підприємницької діяльності.

4. Фінансовий результат (прибуток) характеризує не весь дохід, отриманий в процесі господарської діяльності, а тільки ту частину доходу, що «звільнені» від понесених витрат на здійснення цієї діяльності. Тобто, у кількісному вираженні прибуток є залишковим показником, що представляє собою різницю між сукупним доходом і сукупними витратами в процесі здійснення підприємницької діяльності.

5. Фінансовий результат (прибуток) є вартісним показником, вираженим у грошовій формі. Така форма оцінки прибутку пов'язана з практикою узагальненого вартісного обліку всіх пов'язаних з ним основних показників – вкладеного капіталу, отриманого доходу, понесених витрат тощо, а також з діючим порядком його податкового регулювання [6, с. 25].

На думку Шипіної С. Б. фінансовий результат як об'єкт бухгалтерського обліку – це результат господарської діяльності, що є різницею від порівняння доходів і витрат підприємства за вирахуванням сум податків, що визначається за визначений період і в цілому або за видами діяльності та узагальнюється у вигляді прибутку (збитку) [7, с. 231].

Думка Н. Ю. Мардус та С. В. Брік [8, с. 150] зводиться до визначення фінансових результатів в обліку й аудиті як співставлення доходів та витрат

підприємства, інформацію про які відображено звіті, визначається як прибуток або збиток підприємства.

Масюк Ю.В., Боюн В.Ю. поєднує фінансовий результат від операційної діяльності з ефективністю інших видів діяльності. При цьому зазначає, що фінансовий результат від операційної діяльності це результат операційної діяльності суб'єктів господарювання, що визначається як різниця між доходами та витратами від операційної діяльності, виражена в абсолютних показниках прибутку (збитку). Відображає ефективність господарювання підприємства за всіма напрямками його діяльності: виробничою, збутовою, постачальницькою, фінансовою, інвестиційною» [9, с. 95].

А. Г. Загородній розглядає визначення фінансового результату наступним чином:

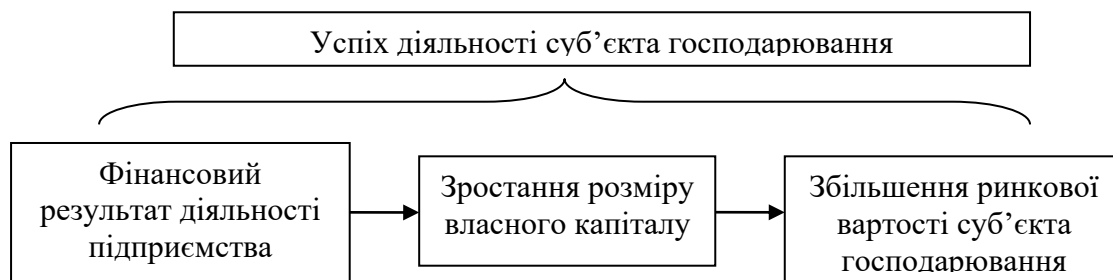
– як різницю між доходами та витратами підприємства чи його окремого підрозділу за певний час;

– як приріст чи зменшення вартості власного капіталу підприємства внаслідок діяльності у звітному періоді [10, с. 510].

В першому випадку фінансовий результат розкривається через його складові (доходи та витрати), в другому – як складові власного капіталу через його прояви (прибутки та збитки). На нашу думку таке двояке трактування є найбільш вдалим, тому що розкриває сутність дефініції різнопланово.

Поєднання зазначених визначень дає змогу стверджувати, що величина фінансового результату є підґрунтям для зміни власного капіталу суб'єкта господарювання. При цьому успіху досягне лише те підприємство, що націлює свій прибуток на подальший розвиток, а не на його споживання (Рис. 1).

Мета «зростання» передбачає кількісне збільшення величини основних економічних показників (наприклад, обсягу виробництва та реалізації), які уже попередньо передбачені планом господарської діяльності підприємства.

Рис. 1. Система цілей підприємства «прибуток – зростання капіталу – розвиток суб'єкта господарювання»

Джерело: узагальнено за даними [11, с. 139].

Мета «розвиток» забезпечує якісний прогрес (розвиток) господарської діяльності підприємства на базі досягнутих кількісних показників за метою «зростання». В основу такого підходу покладену імпульс та масштабний ефект результативності інноваційного розвитку, який здатний забезпечити удосконалення існуючих та впровадження принципово нових виробів, послуг, техніки, технології, нестандартних управлінських підходів та рішень в усіх сферах (виробництво, управління, маркетинг) господарської діяльності суб'єкта господарювання [11, с. 139].

В умовах сьогодення різні країни світу розглядають два загальноприйнятих підходи щодо формування фінансових результатів суб'єкта господарювання модифікуючи їх під свої потреби та розуміння:

1) метод порівняння доходів і витрат (метод «витрати – випуск»), що передбачає визначення прибутку (збитку) згідно з принципом нарахування та відповідності доходів і витрат. Фактично обраховується різниця між доходами і витратами звітного періоду, тобто порівнюються доходи з витратами, які були понесені для отримання цих доходів. Визначення фінансового результату за методом «витрати – випуск» передбачає існування двох способів:

- перший спосіб називають «лінійним», тобто він передбачає порівняння випуску з минулими витратами з відображенням знову створеної вартості загальною сумою з наступною деталізацією;

- другий спосіб використовується у бухгалтерському обліку з

відображенням по дебету споживання підприємством минулої праці і сторонніх витрат та знову створеної вартості за її елементами;

2) метод порівняння капіталу (або метод зміни чистих активів), що базується на визначенні приросту власного капіталу суб'єкта господарювання у звітному періоді, шляхом обрахунку різниці між сумою власного капіталу на кінець і на початок звітного періоду. Якщо власний капітал на кінець звітного періоду збільшується, то підприємство отримує прибуток, а якщо навпаки – збиток [12, с. 165].

Рзаєва Т.Г. та Сереветник О.В. визначають фінансовий результат, як підсумкова категорія результативності господарської діяльності, котра відображає величину економічних вигод отриманих (втрачених) підприємством, визначених як різниця між сумами доходів та відповідних їм витрат, що виражена у абсолютних показниках прибутку (збитку), які характеризують потенціал прибутковості, економічного зростання та розвитку підприємства» [13, с. 122].

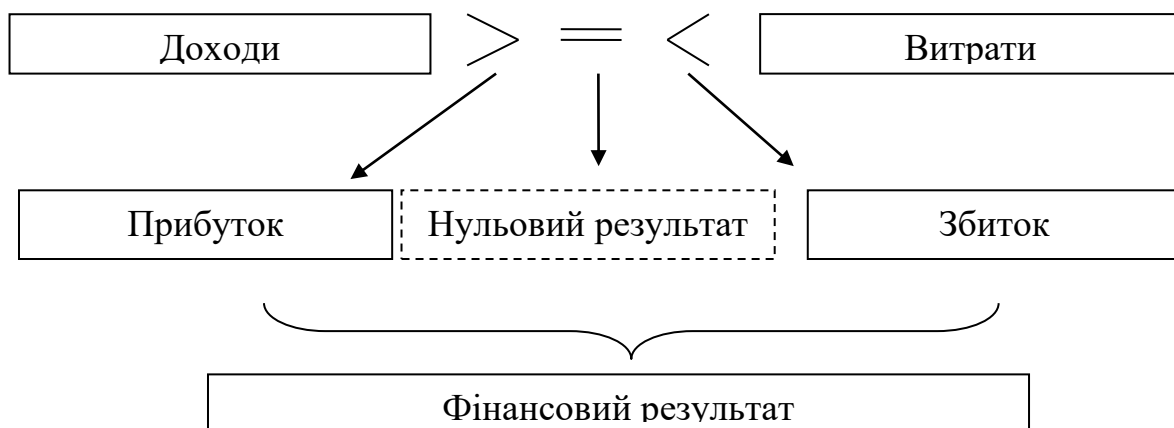
Досить часто окремі автори ототожнюють поняття «фінансовий результат» та «прибуток», або ж взагалі поняття «прибуток» вважають ширшим ніж «фінансовий результат».

Так, наприклад, Н. О. Власова та І. Ю. Мелушова у своїх працях обґрунтовують ширше поняття прибутку тим що:

- «фінансові результати асоціюються з показниками прибутку»;
- категорія прибутку «кількісно визначається неоднозначно», що не дозволяє ототожнити прибуток та фінансові результати підприємства;
- фінансові результати є «не ідентичними» показнику чистого прибутку;
- визначені на основі бухгалтерських даних фінансові результати не можуть надати «адекватну поточному положенню інформацію»;
- прибуток може бути об'єктом тактичного та стратегічного управління, тоді як «фінансові результати є інструментом тактичного та оперативного управління й контролю» [14, с. 6-25].

На нашу думку, категорія «прибуток» є значно вужчою ніж «фінансовий

результат», так як є проявом останнього в результаті порівняння доходів та витрат (Рис. 2).

Рис. 2. Складові та прояви фінансових результатів

Джерело: сформовано авторами самостійно

При порівнянні доходів та витрат суб'єкта господарювання у нас може бути три прояви фінансового результату:

- прибуток – доходи перевищують витрати;
- збиток – витрати перевищують доходи;
- нульовий результат – доходи та витрати рівні.

Най бажанішим проявом фінансового результату для підприємств є, звичайно, прибуток. Чим більша його величина – тим краще для суб'єкта господарювання.

Збиток – негативно впливає на діяльність суб'єкта господарювання та свідчить про її неефективність.

В літературі та нормативній базі взагалі відсутнє трактування поняття «нульовий результат», хоча саме він на початку діяльності суб'єкта господарювання є припустимим і навіть бажаним. Тому нульовий результат слід розглядати як позитивний фінансовий результат суб'єкта господарювання, що також має велике значення для його майбутнього розвитку.

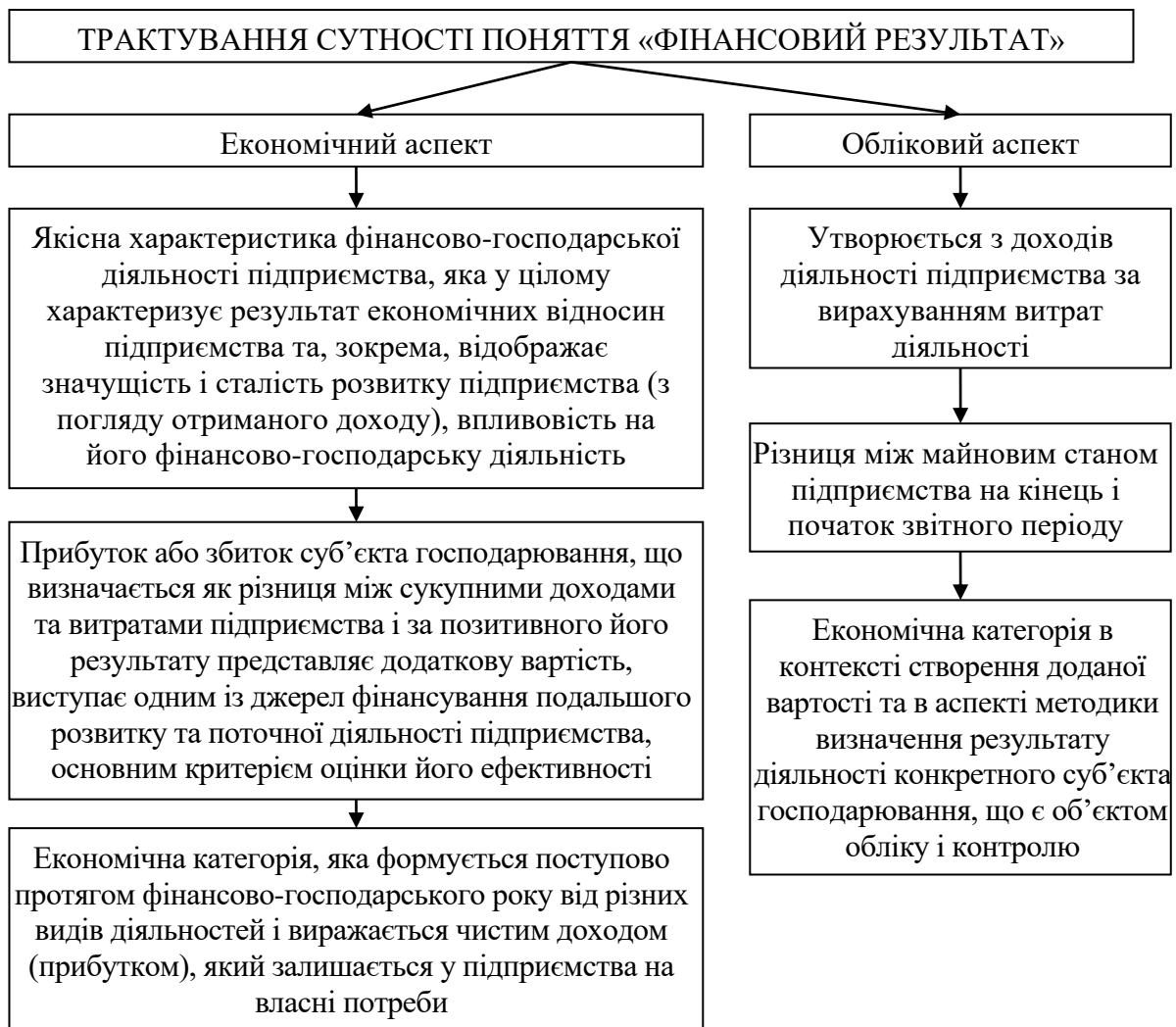
Щодо трактування «фінансові результати» в управлінському обліку, то зазначеному питанню присвячені праці Л.В. Нападовської [15]. В наукових дослідженнях вона розмежовує поняття «фінансовий» та «управлінський» результат:

– в фінансовій бухгалтерії результат в цілому по підприємству визначається без калькулювання собівартості продукції, шляхом порівняння затрат (в розрізі елементів) з випуском продукції в фінансовій бухгалтерії;

– в управлінській бухгалтерії фінансовий результат визначається по виробам, а потім по внутрішнім і зовнішнім сегментам [15, с. 193].

Можна зробити висновок, що позиція фінансової бухгалтерії щодо визначення фінансових результатів базується на даних основної діяльності, у той час як управлінської бухгалтерії – за центрами відповідальності та видами реалізованої продукції.

Усі підходи до трактування терміну «фінансовий результат» можна окреслити в контексті економічного та облікового аспектів (Рис. 3).

Рис. 3. Сутність категорії «фінансовий результат»

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [7, с. 230].

Аналіз літератури показав, що існують різні підходи до трактування поняття «фінансові результати». Але, вважаємо, що наведені визначення, які пропонують вчені-обліковці є недосконалими, адже не враховують економічний, податковий та управлінський аспекти підходів до розуміння сутності фінансових результатів, які впливають на облікове відображення фінансових результатів діяльності підприємств [7, с. 231].

Окремі науковці зазначають, що сучасна міжнародна практика бухгалтерського обліку в основному виокремлює три головні підходи до трактування змісту фінансових результатів діяльності підприємства [12, с. 166]:

- перший, згідно якого різниця між вартістю чистих активів підприємства протягом звітного періоду становить фінансовий результат. При цьому чисті активи підприємства дорівнюють різниці між загальною вартістю майна підприємства та загальною сумою його заборгованостей і додаткових внесків власників;

- другий, згідно якого фінансовий результат діяльності підприємства розглядається як різниця між величинами його доходів і витрат діяльності протягом звітного періоду;

- третій, згідно якого показник фінансового результату визначається шляхом порівняння величини власного капіталу на початок звітного періоду та на кінець звітного періоду.

Найбільшого поширення в міжнародній практиці набув другий підхід, відповідно до якого фінансовий результат трактується як різниця між доходами та витратами діяльності підприємства, із врахуванням коригувань на суму зміни залишків запасів та незавершеного виробництва за звітний період. Дана тенденція є характерною і для української системи бухгалтерського обліку [12, с. 166].

Враховуючи результати дослідження та існуючі визначення окреслимо власне трактування дефініції «фінансовий результат», що найбільш підходить для вітчизняної системи бухгалтерського обліку.

Отже, фінансовий результат – це фінансовий підсумок діяльності суб'єкта

господарювання за певний період, який формується при порівнянні його складових (доходів та витрат) і має один із проявів: прибуток, збиток або нульовий результат.

На відміну від науковців, чинна нормативно-правова база не надає визначення фінансового результату. В ній наведені лише поняття його складових та окремих проявів.

Так, у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» зазначено, що:

– доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників);

– витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками);

– прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати;

– збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [16].

Закон України «про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» дає визначення таким поняттям як: «витрати», «доходи» та «чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)». При цьому не враховується можливість рівності доходів та витрат і, як наслідок, відсутнє визначення нульового фінансового результату.

Податковий аспект підходів до розуміння сутності фінансових результатів передбачає, що прибуток визначається шляхом зменшення суми доходів на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду [17]. Таким чином фінансові результати ототожнюються з прибутком.

Вважаємо за необхідне формування окремого Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку «Фінансові результати», який би надавав

визначення досліджуваної дефініції, містив терміни, що характеризують складові та прояви фінансових результатів (включаючи нульовий результат) а також наводив підходи щодо формування фінансових результатів суб'єкта господарювання, в залежності від його виду діяльності та інших параметрів. За видами діяльності має бути чітко встановлена класифікація доходів та витрат, як складових фінансових результатів.

Запровадження такого стандарту офіційно дасть змогу суб'єктам господарювання робити вибір щодо порядку формування фінансових результатів та внесення і затвердження цієї інформації у наказі Про облікову політику підприємства, що, в свою чергу, убезпечить від викривлення облікової інформації.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. В результаті проведеного дослідження встановлено багатогранність досліджуваної категорії. Така ситуація спровокована відсутністю нормативного закріплення дефініції «фінансовий результат» і, як наслідок, ототожнення його у деяких випадках з прибутком, що не відповідає дійсності.

Нами запропоновано розглядати фінансовий результат як фінансовий підсумок діяльності суб'єкта господарювання за певний період, який формується при порівнянні його складових (доходів та витрат) і має один із проявів: прибуток, збиток або нульовий результат.

Для вирішення даної проблеми пропонуємо доповнити понятійний апарат у нормативно-правовій базі такими дефініціями як: «фінансовий результат» та «нульовий результат» і використовувати їх у не тільки в обліку, а й у податковому законодавстві, затвердивши окреме Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Фінансові результати».

Література

1. Фірман Н. Я., Вашків О. П. Економічна сутність фінансового результату підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 5 (22). С. 162-168.

2. Пантелєєв В.П., Сніжко О.С. Словник бухгалтера та аудитора. Київ: Інформ.-аналіт. Агентство, 2009. 239 с.
3. Іщенко Н.А. Фінансові результати діяльності малих підприємств та особливості їх формування. *Бізнес Інформ.* 2020. №5. С. 388-393. DOI:<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-388-393>.
4. Мочерний С.В. Політична економія: навчальний посібник. Київ : Знання-Прес, 2002. 687 с.
5. Лесюк А.С. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємств в Україні. *Агросвіт.* 2020. № 15. С. 67-73. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306&6792.2020.15.67>.
6. Патарідзе-Вишинська М. В. Визначення та облік фінансового результату: вітчизняний і зарубіжний досвід. *Формування ринкових відносин в Україні.* 2016. № 2. С. 25-37.
7. Шипіна С. Б. Сутність поняття «фінансові результати» як об'єкта бухгалтерського обліку. *Вісник ЖДТУ.* 2012. № 1(59). С. 229–232.
8. Мардус Н. Ю., Брік С. В. Теоретичні і методичні підходи до визначення поняття «фінансовий результат» у фінансовому обліку та аудиті. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління.* 2021. № 29. С. 148-153.
9. Масюк Ю.В., Боюн В.Ю. Управління фінансовими результатами діяльності сільськогосподарського підприємства. *Економіка та держава.* 2021. № 10. С. 93-96. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.10.93>.
10. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Партин Г.О. Облік і аудит: Термінологічний словник. Львів: “Центр Європи”, 2002. 671 с.
11. Скалюк Р.В. Сутність та значення фінансових результатів в системі розвитку господарської діяльності промислових підприємств. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки.* 2010. Випуск 18. Ч.І. С. 135-141.
12. Авдалян К.В. Основні підходи до економічної сутності фінансових результатів об'єднань підприємств. *Економічний вісник університету.* 2018. Випуск № 37/1. С. 162-167.
13. Рзаєва Т. Г., Сереветник О. В. Фінансові результати та напрями їх аналізу за показниками фінансової звітності. *Вісник Хмельницького*

національного університету. 2020. № 3. С. 121-124. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-282-3-22>.

14. Власова Н. О., Мелушова І. Ю. Ефективність формування фінансових результатів підприємств роздрібної торгівлі : монографія. Харків : Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі, 2008. 259 с.

15. Нападівська Л.В. Управлінський облік: монографія. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. 450 с.

16. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

17. Податковий Кодекс України: Закон України від 2.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

References

1. Firman, N. Ya. and Vashkiv, O. P. (2019), “The economic essence of the financial result of the enterprise”, *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*. vol. 5 (22), pp. 162-168.

2. Pantelyev, V. P. and Snizhko, O. S. (2009), *Slovnnyk bukhhaltera ta audytora* [Accountant’s Dictionary and Auditor’s], DP «Inform.-analit. ahenstvo», Kyiv, Ukraine.

3. Ischenko, N.A. (2020), “Financial results of small enterprises and features of their formation”, *Biznes Inform*, vol. 5, pp. 388-393.

4. Mochernyy, S. V. (2002), *Politychna ekonomiya* [Political Economy], Znannya-Pres, Kyiv, Ukraine.

5. Lesiuk, A.S. (2020), “Assessment of financial results of enterprises in Ukraine”, *Ahrosvit*, vol. 15, pp. 67-73.

6. Pataridze-Vyshyns'ka, M. V. (2016), “Determination and accounting of financial results: domestic and foreign experience”, *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 2, pp. 25-37.

7. Shypina, S. B. (2012), “The essence of the concept of “financial results” as an object of accounting”, *Visnyk ZhDTU*, vol. (59), pp. 229–232.

8. Mardus, N. Yu. and Brik, S. V. (2021), “Theoretical and methodological

approaches to the definition of the concept of "financial result" in financial accounting and auditing”, *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, vol. 29, pp. 148-153.

9. Masiuk, Yu.V. and Boiun, V.Yu. (2021), “Management of financial results of agricultural enterprise”, *Ekonomika ta derzhava*, vol. 10, pp. 93-96.

10. Zahorodnij, A.H. Vozniuk, H.L. and Partyn, H.O. (2002), *Oblik i audyt: Terminolohichnyj slovnyk* [Accounting and auditing: Terminological dictionary], Tsentr Yevropy, L'viv, Ukraine.

11. Skaliuk, R.V. (2010), “Significance and importance of financial results in the system of economic development of industrial enterprises”, *Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 18, no. I, pp. 135-141.

12. Avdalian, K.V. (2018), “Basic approaches to the economic essence of financial results of associations of enterprises”, *Ekonomichnyj visnyk universytetu*, vol. 37/1, pp. 162-167.

13. Rzaieva, T. H. and Serevetnyk, O. V. (2020), “Financial results and directions of their analysis according to financial reporting indicators”, *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*, vol. 3, pp. 121-124.

14. Vlasova, N. O. and Melushova, I. Yu. (2008), *Efektivnist' formuvannia finansovykh rezul'tativ pidpryemstv rozdrubnoi torhivli: monohrafiia* [Effectiveness of formation of financial results of retail trade enterprises: monograph], Kharkivs'kyj derzh. un-t kharchuvannia ta torhivli, Kharkiv, Ukraine.

15. Napadovs'ka, L.V. (2000), *Upravlins'kyj oblik: monohrafiia* [Management accounting: a monograph], Nauka i osvita, Dnipropetrovs'k, Ukraine.

16. Ministry of Finance of Ukraine (2013), Order “National Regulation (Standard) of accounting 1 “General requirements for financial reporting”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (Accessed 9 February 2024).

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), “Tax Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed 9 February 2024).

Стаття надійшла до редакції 12.02.2024 р.